

HASTA B LG LEND RME VE RIZASININ ALINMASI PROSEDÜRÜ

DOKÜMAN NO	HD.PR.01
YAYIN TAR H	10.02.2014
REV ZYON NO	04
REV ZYON TAR.	10.08.2017
SAYFA	1 / 5

1.AMAÇ: Hastanın kendi bedeni üzerindeki hakları, onun bedeni üzerinde yapılacak olan tıbbi müdahalenin rızasıyla yapılmasını gerekli kılmaktadır. Hastanın rızası hem özel hukuk hem de ceza hukuku açısından önemli bir hukuka uygunluk sebebidir. Hastanın açık ve do rudan rızası, muhtemel varsayılan rızası, kanuni temsilcisi veya mahkemenin rızası bulunmalıdır. Hekim tarafından yapılacak i lemle ilgili olarak risk/yarar/alternatifleri de içerecek ekilde hekim tarafından yeterli düzeyde ve uygun bir biçimde bilgilendirildikten sonra hasta tarafından herhangi bir tereddütte yer kalmayacak ekilde anla ı lmasından sonra yapılan giri imin gönüllükle kabulü esastır. Tıbbi müdahalede seçenekler artmakta oldu undan hastanın durumuna uygun olan tedavinin seçilmesi ve bireyselle tirilmesi gerekmektedir.

2.KAPSAM: Hastanede her türlü tanı ve tedavi için i lem yapılan ve hizmet veren tüm alanları içermektedir.

3. KISALTMALAR:-

4. TANIMLAR:-

Hasta: Sa lık hizmetlerinden faydalanma ihtiyacı bulunan kimseyi,

Müdavi hekim: Tanı ve tedavi faaliyetinin asıl (birincil) yetkilisi ve sorumlusu olan hekimi,

Tıbbi müdahale: Tıp mesle ini icraya yetkili ki iler tarafından uygulanan, sa lı ı koruma, hastalıkların te his ve tedavisi için ilgili meslekî yükümlülükler ve standartlara uygun olarak tıbbın sınırları içinde gerçekleştirilen fizikî ve ruhî giri imi,

Aydınlatma: Yapılması planlanan her türlü tıbbi müdahale öncesinde müdahaleyi gerçekle tirecek sa lık meslek mensubu tarafından ki iye gerekli bilginin verilmesini,

Rıza: Ki inin tıbbi müdahaleyi serbest iradesiyle ve bilgilendirilmi olarak kabul etmesini, ifade eder.

5.SORUMLULAR:

- ✓ Hastanın tanı ve tedavi i lemini belirleyen sorumlu hekimdir. Yapılacak tıbbi müdahaleye karar verme yetkisi hekim ve hastanın ortak kararı ve hekimin hastayı aydınlatması sonucu verilen kararla gerçekleştir.
- ✓ Bu talimatın uygulanmasında öncelikle müdavi hekim sorumludur. Anestezi uzmanı yapılacak giri imle ba lantılı anestezi prosedürüne ili kin bilgi vermek ve hastanın rızasını almakla sorumludur.

✓ **6.FAAL YET AKI I:**

6.1.Hastanemizde bilgilendirilmesi yapılacak riskli giri imsel i lemler, bilgilendirilmi rıza formunun gönüllülük esash ve hastanın aydınlatılmasından sonra alınmasını gerekli kılan durumlar:

- Küçük cerrahi müdahaleler,
- Büyük cerrahi müdahaleler,
- Üremeye ili kin prosedürler,
- Kısırla tırma,
- Özürlü cenin,
- Tıptaki yeni te ebbüsler,
- Organ ba ı ı / Organ nakli,
- Kornea nakli,
- Radyolojik tetkik ve tedavi,
- Kanseri için radyasyon tedavisi ve kemoterapi,
- Kök hücre nakli,
- Elektrokonvulsiv tedavi,
- HIV testi,
- Tıbbi ara tırmalar,
- Polikliniklerde ve di er hasta yatı ı yapılmayan bölümlerde gere i halinde;
  - Hastanın kendi vücudu üzerindeki hakları, vücut üzerinde yapılması durumunda olan tıbbi müdahalenin ancak hastanın rızasıyla yapılmasını gerekli kılar.
  - Hasta rızasının geçerli olabilmesi için hastanın neye rıza gösterdi ini bilmesi gerekir. Ancak bu durum hastanın aydınlatılması suretiyle olur.

HASTA B LG LEND RME VE RIZASININ ALINMASI PROSEDÜRÜ

DOKÜMAN NO	HD.PR.01
YAYIN TAR H	10.02.2014
REV ZYON NO	04
REV ZYON TAR.	10.08.2017
SAYFA	2 / 5

- Aydınlatma sayesinde hasta kendisi ile ilgili müdahale seçenekleri konusunda bilgilendirilerek bu seçeneklere ulaşmada mahrum kalma ve yanlış ilaç kullanımı sonucu zarar görme olasılığı azalır.
- Aydınlatılmış onam ya da bilgilendirilmiş rıza (informed consent) riskleri, yararları ile alternatifleri ve onların da risk ve yararlarını kapsayan tedavi uygulamasının hekim tarafından yeterli düzeyde ve uygun şekilde açıklanmasından sonra, tıbbi tedavinin, uygulamanın hasta tarafından “gönüllü kabulü” olarak tanımlanmaktadır.
- Hastanın rızası hem Özel Hukuk hem de Ceza Hukuku tarafından önemli bir hukuka uygunluk nedenidir. Hastanın açık ve do rudan rızası olmasa bile, muhtemel (varsayılan) rızası, kanuni temsilcisinin veya mahkemenin rızası bulunmalıdır.
- Aydınlatma tek bir çetten ibaret olmadığından güvenlik /tedavi, karar ve riziko aydınlatması olarak konunun aydınlatılması gerekir.

6.1.1.Güvenlik /Tedavi Aydınlatması

Güvenlik aydınlatmasında amaç hastayı mevcut durumu, iyileşme sürecinin ilerleyişi hakkında aydınlatarak durumuna uygun davranışta bulunmasını, tedavinin başarısı için de belli davranışlarda bulunmasını sağlamaktır.

- Bu tür aydınlatmada hekim hastasını tıbbi müdahalenin gerekliliği konusunda bilgilendirir ve tedavinin başarısı veya sağlığına yönelik tehlikelerin önlenmesi için belirli davranış şekillerine uyulmasını ister.
- Burada hekimin yükümlülüğü sadece tedavi nedenlerinden değil, hastanın diğer korunmaya layık yararlarını korumak için gerekli görülebilir.
- Tedavi nedenleri gerekli kıldığında hekim hastasını zamanında ve tam olarak aydınlatmak zorundadır.
- Tedavi aydınlatmasında asıl olan hekimin tavsiyeleri ile hastanın en iyi tedaviyi alması ve komplikasyonların önlenmesidir.
- Bu bağlamda hekim, müdahale sonrası hastanın algılama yeteneğinde bir zayıflama meydana gelebilecekse bu konuda da hastasını bilgilendirmelidir.

A-Te hise Yönelik Aydınlatma

Te his amacıyla yapılacak olan müdahaleler dolayısıyla müdahale öncesi aydınlatmadır. iyileşmeye veya acıları dindirmeye yönelik olan aynı zamanda te his amacı bulunan müdahalelerde gerekli aydınlatma yükümlülüğü, tedavi müdahalesinde mevcut aydınlatma yükümlülüğüne göre belirlenir.

B-Te his Aydınlatması

Hastanın tıbbi bulgu konusunda aydınlatılmasıdır. Te hise ait bilgilendirmeyi de kapsar. Hasta, hasta olduğu ve hastalığının hangi hastalık olduğu öğrenmelidir. Bu bağlamda hasta hastalığının özellikleri, etkileri, gelişimi ve olası ihtimallerin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olmalıdır.

6.1.2.Karar Aydınlatması

Hastanın serbest ve kendi sorumluluğunda bilincinde karar vermesini mümkün kılmayı hedefler. Bu noktada hastanın sadece riskler konusunda değil, te his ve sürece ilişkin olarak bilgilendirilmesi de gerekir.

6.1.3.Süreç Aydınlatması

- Hastanın müdahale öncesi durumu ile başarılı bir müdahale sonrası durumunun açıklanmasıdır.
- Hastaya tedavi ana hatları ile açıklanır.
- Önceden hazırlanmış formlarda birden fazla müdahaleden bahsediliyorsa hekim bunlardan hangisini kullanacağını açıkça bilgilendirmek zorundadır.
- Süreç aydınlatması müdahalenin kesin sonuçları hakkında bilgilendirmeyi de içerir.
- Tıbbi müdahalenin başarı ve / başarısızlık oranları bunların yüzdeleri gibi konular süreç aydınlatmasına dahil konulardır.

HASTA B LG LEND RME VE RIZASININ ALINMASI PROSEDÜRÜ

DOKÜMAN NO	HD.PR.01
YAYIN TAR H	10.02.2014
REV ZYON NO	04
REV ZYON TAR.	10.08.2017
SAYFA	3 / 5

6.1.4. Alternatifler Konusunda Aydınlatması

Tedavinin olası alternatifleri hakkında bilgilendirmeyi kapsar. Hastaya (e er varsa) kendi durumuyla ilgili sadece belirli bir tedavi yönteminin son çare oldu u de il, ba ka yöntemlerin de alternatif te kil etti i anlatılmalıdır.

6.1.5. Risklere li kin Aydınlatması

Gerekli önemin gösterilmesine veya müdahalenin hatasız yapılmasına ra men hekim müdahalesi sonucunda meydana gelebilecek olası daimi ve geçici yan neticeler konusunda bilgilendirmeyi kapsar. Riziko aydınlatması, müdahaleler sonrası meydana gelmesi muhtemel ve önlenmesi konusunda tıp biliminin verilerinin kesin garanti vermedi i sonuçları da kapsar.

Rizikonun büyük oldu u tıbbi müdahalelerde aydınlatmanın kapsamı geni olmalıdır.

6.2. AYDINLATILMI RIZA ALMA

- Aydınlatma yükümlülü ü hekime aittir.
- Hekimin aydınlatma yükümlülü ünü hukuka uygun olarak yerine getirmi sayılması için hastanın tıbbi müdahaleyi reddedebilmesinden önce kendine müdahale yapılmamasının sonuçları konusunda ayrıntılı olarak aydınlatılmı ve uyarılmı olması gerekir.
- Hekim; tedaviyi yapan, müdahaleyi yapan hekimdir.
- Hastanın karar vermesinin güç oldu u büyük ameliyatlarda bizzat ameliyatı yapacak operatör hekim aydınlatma i ini yapar.
- Anestezinin uygulanaca ı hallerde Anestezi Uzmanı kendi alanına ait bilgilendirme yapar.
- Aydınlatılmı rıza, ayakta tedavilerde müdahale günü alınır.
- Acil durum söz konusu olmadı ı sürece hastaya dü ünmesi için makul ve uygun bir süre verilir.
- Aydınlatma somut olayın özelliklerine göre yapılır.
- Aydınlatmanın içeri i objektif kıstaslara ve hastanın beklentilerine göre belirlenir.
- Aydınlatmanın kapsamı müdahalenin gereklili i ve risklerine göre belirlenir.
- Tıbbi müdahalenin gereklili i azaldıkça aydınlatmanın kapsamı daralabilir.
- Aydınlatma ki iseldir.
- Hastanın tedavisi farklı uzmanlık dallarından hekimlerce yürütülüyorsa her hekim kendi uzmanlık dalıyla ilgili aydınlatmayı yerine getirmi olmalıdır.
- Hekim hastayla konu ur. Hastanın bizzat bilgi ve kanaat sahibi olması bakımından sözlü aydınlatma çok önemlidir.
- Bilgi, bireyin anlayabilece i ekilde sosyo-kültürel düzeyine uygun, tıbbi terimler kullanılmadan, mümkün oldu unca sadele tirilerek tereddüt ve üpheye yer verilmeden hastanın ruhi durumuna uygun ve nazik bir ifadeyle verilir.
- Bilgilendirme amacıyla aktarılan bilginin yeterince anla ılır ve açık olması ile hasta tarafından sorulacak soruların ilgili hekim tarafından cevaplandırılması zorunludur.
- Bilgi, bireyin ya ına, olgunlu una ve tecrübelerine uygun olarak verilir.
- Hekim bilgilendirme yaparken gerçekleri söylemeli, ancak bireyi tedirgin edecek, korkutacak üsluptan kaçınmalıdır.
- Hekim bireyi bilgilendirirken onun anlayabilece i tarzda olmasına özen göstermeli, bilgileri yava ça ve gerekli tekrarları yaparak tarafsız olarak vermelidir.
- Aydınlatma sözlü yapılır. Anlatılanlar rıza formuna yazılır.
- Rutin müdahale ve a ılarda sadece formlar üzerinden yapılan aydınlatma yeterlidir.
- Hekim, dilini bilmeyen hastalar bakımından, gerekirse bir tercümandan faydalanır.
- Hekim, bilinci açık olmayan hastayı aydınlatmasının mümkün olmaması, kanuni temsilcisine ula ılamaması durumunda, makul bir hastanın bu durumda uygun bir aydınlatmadan sonra müdahaleye rıza gösterece ini kabul edip rıza almaksızın müdahalede bulunabilir.
- Kanuni temsilcinin muvafakatinin gerekti i ve yeterli oldu u hallerde dahi mümkün oldu u ölçüde küçük veya mahcur olan hastanın dinlenmesi suretiyle tıbbi müdahaleye i tiraki sa lanır.
- Re it olmayan kimsenin rıza yetene inin olmadı ı anla ıldı ında kanuni temsilcisinden rıza alınır.

HASTA B LG LEND RME VE RIZASININ ALINMASI PROSEDÜRÜ

DOKÜMAN NO	HD.PR.01
YAYIN TAR H	10.02.2014
REV ZYON NO	04
REV ZYON TAR.	10.08.2017
SAYFA	4 / 5

- Kanuni temsilcinin tıbbi açıdan mutlaka yapılması gerekli bir tıbbi müdahaleye onay vermemesi durumu, velayet veya vesayet hakkını kötüye kullanmak demek olup, bu durumda hakim kararına ihtiyaç vardır.
- Kanuni temsilciden veya mahkemeden izin alınması zaman gerektirecek ve hastaya derhal müdahale edilmedi i takdirde hayatı veya hayati organlarından birisi tehdit altına girecek ise izin artı aranmaz.

6.3.RIZANIN KAPSAMI

- Rıza genel ve soyut olamaz.
- Hekim tarafından yapılabilecek bütün müdahaleleri kapsayıcı nitelikte genel bir muvafakat verilemez.
- Rutin i lemler hasta açısından bir riziko içeriyorsa; bu konuda hasta aydınlatılır, rızası alınır.

6.4.RIZANIN ARANMADI I HALLER

Bazı hallerde rıza aranmaksızın tıbbi müdahalede bulunulabilir. Özellikle;

- Kamu sa lı ının korunmasına ili kin düzenlemeler,
- Geni anlamda Ceza Hukukundan kaynaklanan zorunlu tıbbi müdahaleler.

6.5.TEDAV Y REDDETME VE DURDURMA

- Hasta, yeterli ölçüde bilgilendirildikten sonra önerilen tedaviyi kabul veya reddetme hakkına sahiptir.
- Hasta, tıbbi giri imi reddetme veya durdurma hakkına sahiptir.
- Kanunda gösterilen istisnalar hariç olmak üzere kimse verdi i rızaya uygun olmayacak ekilde tıbbi ameliyeye tabi tutulamaz.
- Tedavinin uygulanmamasından do acak sonuçların hastaya veya kanuni temsilcisine veyahut yakınlarına anlatılması ve bunu gösteren yazılı belge alınması gerekir.
- Rızanın geri alınması hastanın tedaviyi reddetmesi anlamına gelir.
- Hayatı veya hayati organlardan birisini tehdit eden acil haller haricinde, rızanın her zaman geri alınması mümkündür.
- Rızanın müdahale ba ladıktan sonra geri alınması, ancak tıbbi yönden sakınca bulunmaması artına ba lıdır.

6.6.B LG LEND RME VE RIZA FORMLARININ SAKLANMASI

- Mevzuat gere i kayıt tutma konusunda birçok hüküm bulunmaktadır. Hekim faaliyetlerinin kaydını tutmakla yükümlüdür.
- Kayıt tutma yükümlülü ünün amacı, tedavinin emniyet içinde yapılması ve delillerin güvence altına alınması ile ilgilidir.
- Klinikte yatan hastaların onam formları dosyalarında saklanmalı, poliklinik hastalarına uygulanan riskli giri imsel i lemlere yönelik bilgilendirilmi rıza formları elektronik ortamda saklansa dahi ıslak imzalı olarak ar ivlenmelidir.
- Bilgilendirme / Rıza formları On yıl süre ile saklanmalıdır.
- Mevzuat gere i tüm hizmet birimlerinde uygulanan i lemler için Bilgilendirme / Rıza formlarının bir kopyası hastaya verilmelidir.

6.7.B LG LEND RMEY REDDETMEK

- İlgili mevzuat hükümlerine ve hastalı ın mahiyetine göre yetkili mercilerce alınacak tedbirlerin gerektirdi i haller dı nda, hasta, sa lık durumu hakkında kendisine veya ailesine veya yakınlarına bilgi verilmemesini isteyebilir.
- Hasta veya hastayı temsil edenler, bilgi verilmemesini isteme ve verilen bilgiyi yeterli bularak bilgi verilmesinden vazgeçme hakkına sahiptir.
- Hasta bilgilendirilmeyi istemedi i durumda açık ve yazılı bir ekilde beyanda bulunmalıdır.
- Hasta aydınlatmayı reddetmeye ili kin görü ünü de i tirip bilgi isteyebilir.

6.8.TIBB TEDAV SONRASI LE LG L B LG VER LMES

- Tıbbi tedavisi tamamlanan hasta ve yakınına, istemese dahi, genel sa lık durumu, kullanacaksa ilaçları, ne zaman ve hangi aralıklarla kontrole gelece i ve tedavi sonrası bakım konusunda bilgi verilmesi zorunludur. Bu bilgi rapor ve epikriz ekinde de verilebilir.

HASTA B LG LEND RME VE RIZASININ ALINMASI PROSEDÜRÜ

DOKÜMAN NO	HD.PR.01
YAYIN TAR H	10.02.2014
REV ZYON NO	04
REV ZYON TAR.	10.08.2017
SAYFA	5 / 5

6.9.KÜÇÜ ÜN VEYA MAHCURUN TIBB MÜDAHALEYE T RAK

- Kanuni temsilcinin muvafakatının gerekti i ve yeterli oldu u hallerde dahi, mümkün oldu u ölçüde küçük veya mahcur olan hastanın dinlenmesi suretiyle tıbbi müdahaleye i tiraki sa lanır.
- Hastanın küçük ve kısıtlı olması durumunda temyiz kudretine sahip olup olmadığı na ili kin bir ayırım yapmaksızın veli ve vasinin rızası alınır.

6.10.B LG LEND R LM RIZA ALINACAK K N N SORUMLULUKLARI

- Bilgilendirilmi rıza alınacak ki i daha önceki hastalıkları, herhangi bir tedavi görüp görmedi i, varsa kullandı ı ilaçları ve sa lı ı ile ilgili bilgileri eksiksiz olarak hekimine vermelidir.
- Kendisine anlatılanları anlamaya özen ve dikkat göstermelidir.
- Kendisine verilen bilgile ri anlamadı ise bunu dile getirmeli ve tekrarını istemelidir.
- Kendisine verilen bilgilere dayalı olarak istenilenlere uyması mümkün olmayacaksa bu durumu hekimine bildirmelidir.
- Taburculu u sonrasında nelere dikkat edece i konusunda kendisine söylenenleri anlamı olmalıdır. E er anlamadı ise bu durumu hekimine bildirmelidir.
- Kendisine uygulanacak tedaviyi reddetmesi veya önerilere uymaması durumunda do acak sonuçlardan sorumlu olaca ını bilmelidir.

6.11.B LG LEND RME VE RIZA ALINMASI LE LG L FORMDA A A IDAK HUSUSLAR MUTLAKA YER ALMALIDIR.

- lemin kim tarafından yapılaca ı,
- lemden beklenen faydalar,
- lemin uygulanmaması durumunda kar ıla ılabilecek sonuçlar,
- Varsa i lemin alternatifleri,
- lemin riskleri, komplikasyonları,
- lemin tahmini süresi,
- Hastanın adı, soyadı ve imzası,
- lemi uygulayacak hekimin adı, soyadı, unvanı ve imzası,
- Rızanın alındı ı tarih ve saat bulunmalıdır.

7. LG L DÖKÜMANLAR

- Onam Formları

HAZIRLAYAN TIP TAR H VE ET KANAB L M DALI BA KANI	KONTROL EDEN KAL TE YÖNET M D REKTÖRÜ	ONAYLAYAN BA HEK M
---	--	-----------------------